

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาการปฏิบัติของพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล โดยศึกษาในกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่จริงในจังหวัดสงขลา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่จริง ในโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสงขลา จำนวน 2 แห่ง รวมประชากรทั้งหมดเท่ากับ 801 คน คือ โรงพยาบาลหาดใหญ่ จำนวน 443 คน และโรงพยาบาลสงขลา จำนวน 358 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในการศึกษาครั้งนี้ เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่จริง และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 1 ปี ในโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสงขลา จำนวน 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลหาดใหญ่ และโรงพยาบาลสงขลา ซึ่งสามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) จากประชากรทั้งหมด จำนวน 801 คน โดยใช้วิธีของยามานะ (Yamane, 1976) และให้ระดับความเชื่อมั่น 0.95 ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 123 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลหาดใหญ่ จำนวน 68 คน จากประชากร 443 คน และกลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลสงขลา จำนวน 55 คน จากประชากร 358 คน ซึ่งใช้หลักความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการจากตารางสำเร็จรูปของยามานะ (Yamane, 1976) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ 123 คน จากประชากรทั้งหมด 801 คน

ขั้นที่ 2 คำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง จากประชากรทั้งสองแห่ง ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลหาดใหญ่ จำนวน 68 คน จากประชากร 443 คน และกลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลสงขลา จำนวน 55 คน จากประชากร 358 คน

ขั้นที่ 3 คำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงพยาบาล โดยผู้วิจัยทำการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากหอผู้ป่วยศัลยกรรม อายุรกรรม และหอผู้ป่วยหนักตามลำดับ

ขั้นที่ 4 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายโดยการจับสลาก นำรายชื่อของพยาบาลในแต่ละหอผู้ป่วยมาทำสลากใส่ภาชนะ สุ่มตัวอย่างพยาบาลโดยการจับสลาก ตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 5 เลือกกลุ่มตัวอย่างจาก 123 คน ที่ทำแบบสอบถามชุดแรกและได้คะแนนอยู่ในระดับสูงมา 10 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์ปลายเปิดในคำถามชุดที่ 2 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้น่าจะมีบทบาทต่อการปฏิบัติงานด้านภูมิปัญญาตะวันออก ตลอดจนมีความคิดเห็นต่อการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาใช้ในการดูแลสุขภาพเป็นอย่างดี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แบบสำรวจการปฏิบัติของพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา โรงพยาบาลที่ปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงานในฐานะพยาบาลวิชาชีพ ประเภทหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงาน การศึกษา หรือการประชุม/อบรมเกี่ยวกับการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ปัญหาในการปฏิบัติงาน และความต้องการพัฒนาการปฏิบัติงานที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก

ส่วนที่ 2 แบบสำรวจการปฏิบัติของพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการจัดกลุ่มภูมิปัญญาตะวันออกเป็น 7 ด้านคือ 1) สมာธิ 2) โยคะ 3) ไทเก๊ก 4) ชี่กง 5) พลังปราณ 6) อาหารและสมุนไพร 7) การใช้ธรรมะ ความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา มีข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ ใช้มาตราส่วนในการประเมินค่า (rating scale) 4 ระดับ ดังนี้

- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติกรพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกเป็นประจำ/
ปฏิบัติทุกครั้ง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติกรพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกบ่อยครั้ง /
เป็นส่วนใหญ่
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติกรพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกบางครั้ง /
นาน ๆ ครั้ง
- 0 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติกรพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก

ส่วนที่ 3 แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึกเกี่ยวกับการปฏิบัติของพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล จำนวน 5 ข้อ เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางในการปฏิบัติพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานดังกล่าว

การหาความตรงของเครื่องมือ (content validity)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญทางการปฏิบัติกรพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก 3 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบสำรวจตามข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปหาความเที่ยงของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสำรวจที่หาความตรงตามเนื้อหาเรียบร้อยแล้วไปทดสอบใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่จริงในโรงพยาบาล ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อดูความเหมาะสมของภาษา ความชัดเจนของเนื้อหา และหาความเที่ยงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.80

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2547 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2547 โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ

ทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป ในจังหวัดสงขลา จำนวน 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลศูนย์หาดใหญ่ และโรงพยาบาลสงขลา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์รายชื่อพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่จริงเป็นเวลาตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

2. ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมแนบหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย การพิทักษ์สิทธิ์และคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ส่วน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาขอรับแบบสอบถามคืนภายหลังแจกแบบสอบถามแล้ว 1 สัปดาห์ และติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

หลังจากประมวลผลแบบสอบถามขั้นต้นแล้ว เลือกตัวอย่างที่ได้คะแนนสูง 10 คน เพื่อตอบแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดจำนวน 5 ข้อ เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางในการปฏิบัติของพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานดังกล่าว และบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้แบบสำรวจการปฏิบัติของพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งอาจล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลได้ ผู้วิจัยจึง

ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลแก่ผู้ให้ข้อมูลและการวางตัวของผู้วิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลตามจริงและชัดเจนเพียงพอเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ขั้นตอน ระยะเวลา และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสอบถามรายละเอียด ข้อสงสัยต่างๆ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีข้อมูลในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับรายที่ตอบตกลงเป็นผู้ให้ข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของผู้ให้ข้อมูลตามที่ระบุไว้ในใบยินยอมเข้าร่วมวิจัย (ภาคผนวก ค) ข้อมูลทุกอย่างที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรักษาเป็นความลับ ซึ่งในขั้นตอนของการบันทึก การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยระบุชื่อผู้ให้ข้อมูลโดยใช้ชื่อสมมติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสำรวจฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows (Statistical Package for the Social Sciences) ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้ดังนี้

1.1 แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ข้อมูลการปฏิบัติพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก สามารถวิเคราะห์รายชื่อโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งแปลผลระดับการปฏิบัติ ซึ่งสามารถแบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 4 ระดับ จากการคำนวณช่วงระดับโดยนำค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดหารด้วยช่วงคะแนน 4 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 0 – 0.75 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

ค่าเฉลี่ย 0.76 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลบางครั้ง / นานๆ ครั้ง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.25 หมายถึง มีการปฏิบัติพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลบ่อยครั้ง / เป็นส่วนใหญ่

ค่าเฉลี่ย 2.26 – 3.00 หมายถึง มีการปฏิบัติพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นประจำ / ทุกครั้ง

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยวิเคราะห์คำหลัก (thematic analysis) และจัดหมวดหมู่เชื่อมโยงความหมายของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมารวมกันเพื่อหาข้อสรุป